

**Έντυπο υλικό στα
Θρησκευτικά Β' Γυμνασίου**

**Η θρησκεία στη ζωή, στην ιστορία
και στον πολιτισμό**

Πορεία μέσα από αντιθέσεις

Τόμος 4ος

Έντυπο προσωρινό υλικό στα Θρησκευτικά Β΄ Γυμνασίου

**Η θρησκεία στη ζωή, στην
ιστορία και στον πολιτισμό
Πορεία μέσα από αντιθέσεις**

**Το έντυπο προσωρινό υλικό στα
Θρησκευτικά δημιουργήθηκε με
την ευθύνη της Επιτροπής Εμπει-
ρογνωμόνων του Ινστιτούτου Εκ-
παιδευτικής Πολιτικής στο πλαίσιο
υλοποίησης του Υποέργου «Εκ-
πόνηση Προγραμμάτων Σπουδών
Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμι-
ας Εκπαίδευσης και Οδηγών για τον
Εκπαιδευτικό «Εργαλεία Διδακτικών
Προσεγγίσεων» της Πράξης «ΝΕΟ
ΣΧΟΛΕΙΟ (Σχολείο 21ου αιώνα) -
Νέο Πρόγραμμα Σπουδών».
Το παρόν υλικό συνοδεύει το
αντίστοιχο Πρόγραμμα Σπουδών
και τον Οδηγό Εκπαιδευτικού.**

ΣΥΝΤΑΞΗ ΦΑΚΕΛΟΥ
Θανάσης Νευροκοπλής
ΜΤη Θεολογίας, Εκπαιδευτικός
Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης,
Μέλος της Επιτροπής Εμπειρογνω-
μόνων

Παναγιώτης Αρ. Υφαντής
Αναπληρωτής Καθηγητής
Τμήματος Θεολογίας ΑΠΘ, Μέλος
της Επιτροπής Εμπειρογνωμόνων

Λάσκαρης Ιατρόπουλος
ΜΤη Θεολογίας, Εκπαιδευτικός
Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης

Ζωή Τερλιμπάκου
Δρ Θεολογίας, Εκπαιδευτικός
Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης

Διονυσία Χατζή
ΜΤη Θεολογίας, Εκπαιδευτικός
Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης

**ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ
ΜΟΡΦΟΠΟΙΗΣΗ ΦΑΚΕΛΟΥ
Θανάσης Νευροκοπλής**

**ΕΙΚΟΝΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ
Νικόλαος Μαστερόπουλος,
Σκηνές από την Αποκάλυψη
σε σμάλτο (λεπτομέρεια), 2001**

Η αξιολόγηση, η κρίση των προσαρμογών και η επιστημονική επιμέλεια του προσαρμοσμένου βιβλίου πραγματοποιείται από τη Μονάδα Ειδικής Αγωγής του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής.

Η προσαρμογή του βιβλίου για μαθητές με μειωμένη όραση από το ΙΤΥΕ – ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ πραγματοποιείται με βάση τις προδιαγραφές που έχουν αναπτυχθεί από ειδικούς εμπειρογνώμονες για το ΙΕΠ.

**ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ
ΓΙΑ ΜΑΘΗΤΕΣ
ΜΕ ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΟΡΑΣΗ**

ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ,
ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

ΦΑΚΕΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

**Έντυπο προσωρινό υλικό στα
Θρησκευτικά Β' Γυμνασίου**

Τόμος 4ος

**ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ
ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
«ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»**

ΑΘΗΝΑ 2017

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 4

Εμείς και οι «άλλοι»

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ

Ο «άλλος», ο διαφορετικός, στέκεται απέναντί μας. Από κάποιους χαρακτηρίζεται «ξένος» κι «ανεπιθύμητος», ενώ για άλλους η συνύπαρξη μαζί του γίνεται αφορμή για να ανακαλύψουν έναν καινούργιο κόσμο. Παίρνοντας αφορμή από τις εμπειρίες των διαφορετικών στάσεων (εθνικών, φυλετικών, θρησκευτικών, πολιτιστικών κ.ά.) απέναντι στον «άλλον», σε αυτή τη Θεματική Ενότητα θα εξετάσουμε τη χριστιανική πρόταση, όπως εκφράστηκε στην Αγία Γραφή, στην ιστορία και την παράδοση της Εκκλησίας. Με βάση τη χριστιανική θεώρηση του «άλλου» ανθρώπου ως αδελφού, θα αναμετρηθούμε με την προτροπή της Εκκλησίας για «άνευ όρων και ορίων» αγάπη προς αυτόν, όποιος κι αν είναι, από

όπου κι αν προέρχεται. Ταυτόχρονα, θα διερευνήσουμε αντιλήψεις και άλλων θρησκευτικών παραδόσεων, ελέγχοντας κατά πόσο ο σεβασμός στον «άλλον» αποτελεί θεμελιώδη αξία του πολιτισμού μας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

I. Ποιος είναι για μας ο «άλλος»;

- ✿ Από τις παραδοσιακές κλειστές κοινότητες στις σύγχρονες πλουραλιστικές κοινωνίες των «άλλων»
- ✿ Ο άλλος ως ξένος. Από τον «μακρινό» στον «ανεπιθύμητο»
- ✿ Όψεις της ετερότητας (γλωσσική, θρησκευτική, πολιτισμική, φυλετική ετερότητα)
- ✿ Ο πολιτισμένος κόσμος απέναντι στον «άλλο». Ακρότητες και

εντάσεις: Μισαλλοδοξία, ρατσισμός, διακρίσεις, πόλεμοι, γενοκτονίες και ολοκαυτώματα, προσφυγιά, ξενοφοβία. Ο αγώνας για τα ανθρώπινα δικαιώματα και η νομική κατοχύρωσή τους: Μια απάντηση του πολιτισμένου κόσμου

II. Ο «άλλος» για τους Χριστιανούς

- **Κάτω από τη δρυ της Μαμβρή: Ο Θεός ως ξένος που ζητάει τη φιλοξενία του ανθρώπου**
- **«Ποιος είναι ο πλησίον μου;»: Ο σπλαχνικός Σαμαρείτης**
- **Αγίου Επιφανίου, «δός μοι τοῦτον τόν ξένον»**
- **Το Ευαγγέλιο στη γλώσσα των άλλων: Ο εκχριστιανισμός των Σλάβων (άγιοι Κύριλλος και Μεθόδιος)**

 Πέρα από δικαιώματα και υποχρεώσεις: Η αγάπη «άνευ όρων και όρίων»

III. Ο ξένος σε διάφορες θρησκευτικές παραδόσεις

 Ιουδαϊσμός: «Ξένον μην καταπιέζετε, γιατί ξέρετε πώς αισθάνεται ο ξένος, αφού κι εσείς ήσασταν κάποτε ξένοι»

 Ισλάμ: Η μετοίκηση του Μωάμεθ και ο μετανάστης στο Κοράνιο. Ο πιστός ως ξένος στον κόσμο για χάρη της πίστης

 Ινδουισμός: Η ξενιτειά και η περιπλάνηση ως όρος της φωτισμένης ζωής

 Βουδισμός: Σεβασμός και φροντίδα για τον ξένο και τον περιπλανώμενο

IV. Η συνύπαρξη και ο διάλογος με τον άλλον

- **Η διαφορετικότητα και η ποικιλία ως πλούτος**
- **Ανακαλύπτοντας τον κόσμο των άλλων, τις αξίες, τα πιστεύω τους**
- **Γνωρίζοντας τους άλλους, γνωρίζουμε καλύτερα τον εαυτό μας**
- **Συνεργασία και συνδημιουργία**

Ι. Ποιος είναι για μας ο «άλλος»;

Από τις παραδοσιακές κλειστές κοινότητες στις σύγχρονες πλουραλιστικές κοινωνίες των «άλλων».

Μου 'πες φεύγω μετανάστης για την ξένη γη

**Μου 'πες φεύγω μετανάστης
για μια βραδιά Τετάρτης για την ξένη γη,
κι ήσounα γυαλί σπασμένο
κι άστρο σκορπισμένο σε μικρή
αυλή.**

**Σαν κερί που ανάβει τη ζωή μου και
μ' άφησες μονάχη στις ανηφοριές
κι έγινε μια νύχτα όλη η ζωή
τα ρεμπέτικά μας αναστεναγμοί.**

**Μού 'πες φεύγω μετανάστης
για μια βραδιά Τετάρτης για την ξένη γη,**

κι άφησες πικρό σημάδι
μια ζωή ρημάδι δίχως αλλαγή.

Μου 'πες φεύγω μετανάστης -
Γράμματα στον Μακρυγιάννη (1979),
Στίχοι: Μάνος Ελευθερίου,
Μουσική: Ηλίας Ανδριόπουλος

Ξενοφοβία και βαρβαρότητα

Η αύξηση της ξενοφοβίας είναι μια ανησυχητική ένδειξη για την κοινωνία μας. Βέβαια, αν εξετάσουμε το ζήτημα σε μια ιστορική προοπτική, οφείλουμε να αναγνωρίσουμε ότι η ιστορία του κόσμου κυριαρχήθηκε συχνά από την απόρριψη των άλλων, των «βαρβάρων», των διαφορετικών. Στο παρελθόν, υπήρξαν πολύ χειρότερες καταστάσεις από τις σημερινές, όπως για

παράδειγμα, εκείνες που γεννήθηκαν από τη μεταχείριση των δούλων από την αποικιοκρατία. Σήμερα ωστόσο, έπειτα από μια μακρά περίοδο κατά την οποία η ξενοφοβία φαινόταν βαθμιαία να υποχωρεί, μου φαίνεται ότι επιστρέφει και μας γυρίζει πίσω στη βαρβαρότητα. Για να κατανοήσουμε τις αιτίες αυτής της εξέλιξης, πρέπει να πάρουμε υπόψη μας ότι ζούμε σε μια κοινωνία πιο ανοιχτή και πιο κινητική, στην οποία οι επαφές ανάμεσα σε διαφορετικούς πληθυσμούς είναι πιο εύκολες και αυξάνονται διαρκώς.

Θανάσης Γιαλκέτσης,
Πώς γεννιέται η ξενοφοβία

Ο άλλος ως ξένος. Από τον «μακρινό» στον «ανεπιθύμητο»

Η φωνή του ξένου

Ήταν η φωνή του ξένου και του
ναυαγού |
Κι ένα βλέμμα που αντικρίζει
σύρματα παντού
Σ' ένα δρόμο δίχως τέρμα, δίχως
γυρισμό |
Ούτε θέλω να θυμάμαι ούτε να
ξεχνώ

Καραβάνια με τους μπόγους πάνω
στα βουνά |
Στη φωτιά παραδομένοι, χάνονται
παιδιά
Ο καπνός ανηφορίζει πάνω και
ψηλά |
Και ο ήλιος ταξιδεύει μ' αναφιλητά

Δίχως τα χαρτιά στα χέρια πάνω
στις γραμμές |
Μέσα σ' ένα σκυλοπνίχτη τέσσερεις
γενιές
Απ' τον Ίστρο* στον Ευφράτη μια
βαθιά πληγή |
Είναι η φωνή του ξένου απ' την
ανατολή

Ένα ρεύμα που τινάζει και
αιμορραγεί |
Είναι η φωνή του ξένου απ' την
ανατολή

Μες στου κόσμου την αρένα |
Ένα βλέμμα σκοτεινό
Σύννεφο χωρίς σταγόνα |
Κόκκινη βροχή στο χώμα

Η φωνή του Ξένου, Στίχοι,
μουσική: Γιώργος Φραντζολάς

✿ «Ίστρος» είναι ο ποταμός Δούναβης, αρχαία ονομασία. Το τραγούδι γράφτηκε τη δεκαετία του '90. Για τους πρόσφυγες της Μικρασιατικής καταστροφής. Κι όχι μόνο γι' αυτούς. Ήταν τον καιρό που πρωτείδαμε στις ειδήσεις ανθρώπους να περπατούν πάνω στις σιδηρογραμμές με τα παιδιά στους ώμους και άλλους να τους στοιβάζουν μέσα σε καράβια σκυλοπνίχτες...» [σημείωση Γ.Φ.]

Όψεις της ετερότητας (γλωσσική, θρησκευτική, πολιτισμική, φυλετική)

**Ξένη, ξένη μού λένε είμ' εδώ, ξένη
κι εκεί θα πουν**

**Ήρθα, είπα να 'ρθώ, μα πώς να
'ρθω |**

θα' ναι η ψυχή μου πίσω
δεν έχω μέρος να σταθώ και να
ξαναγουρίσω

Ξένη, ξένη μού λένε είμ' εδώ |
ξένη κι εκεί θα πουν
τις δυο πατρίδες μου αγαπώ |
μ' αυτές δε με χωρούν

Πάνω στο όρος Ελαιών |
ο νους φλογίτσα των κεριών
σε περιπλάνηση κι οδύνη |
να φέρνει σάρκα και οστά
και στην οθόνη σας μπροστά |
αναπαράσταση να δίνει

Τρέχουν, τρέχουν τα δάκρυα σαν
βροχή |
χρόνια που νιώθω μόνη
άλλη πατρίδα στην ψυχή |
κι άλλη να με πληγώνει

Άκου, να την ξυπνά η Ιεριχώ |

απ' τους αιώνες ψάλλει
την άκουσα και ξεψυχώ |
θέλω ν' ακούσω πάλι...

Σάρα - Νέα Γη (1996), Στίχοι: Νίνα
Ναχμία, Μουσική: Νένα Βενετσάνου

Το τίμημα της σιωπής

Όταν οι ναζιστές ήρθαν για να
πάρουν τους κομμουνιστές, σιώ-
πησα επειδή δεν ήμουν κομμου-
νιστής. Όταν φυλάκισαν τους
σοσιαλδημοκράτες, σιώπησα γιατί
δεν ήμουν σοσιαλδημοκράτης.
Όταν ήρθαν να πάρουν τους
συνδικαλιστές, δε διαμαρτυρήθηκα
γιατί δεν ήμουν συνδικαλιστής.
Όταν ήρθαν να συλλάβουν εμένα,
δεν υπήρχε πια κανείς για να δια-
μαρτυρηθεί.

Πάστορας Martin Niemoeller,
Ακρότητες και εντάσεις

Ο πολιτισμένος κόσμος απέναντι στον «άλλο».

**Ακρότητες και εντάσεις:
Μισαλλοδοξία, ρατσισμός,
διακρίσεις, πόλεμοι, γενοκτονίες
και ολοκαυτώματα, προσφυγιά,
ξενοφοβία**

Ρατσισμός και ποίηση

Ημέρα κατά του ρατσισμού η σημερινή. Ημέρα κατά της αντίληψης πως η φύση ή ο Θεός χώρισαν εξαρχής τους ανθρώπους σε ανώτερους (τους λευκούς) και σε κατώτερους· στους ικανούς να δημιουργήσουν πολιτισμό και να κυβερνήσουν και στους μόλις υπέρτερους του πιθήκου, προορισμένους για το σφαγείο της Ιστορίας ή τις χωματερές της. Ημέρα εναντίον όσων μετατρέπουν αυτές τις απόψεις σε πολιτική θεωρία και πράξη και, ενόσω ονειρεύ-

ονται γκέτο, Καιάδες ή ξερονήσια, τις (ξ)υλοποιούν δέρνοντας, μαχαιρώνοντας, λιώνοντας «κατσαρίδες». Ημέρα εναντίον όσων (όπως ο Χίτλερ) αναβάθμισαν σε σιδερένιο δόγμα τα λεγόμενα του Αρτύρ ντε Γκομπινώ «περί της ανισότητας των ανθρωπίνων φυλών». Αυτό το «περί ανισότητας» είναι ο τίτλος του «Δοκιμίου» που εξέδωσε το 1853 ο Γάλλος διπλωμάτης, για να υποστηρίξει την ανωτερότητα της άριας φυλής, και ιδίως των «αμόλυντων» μελών της που κατοικούν σε Βόρεια Γαλλία, Βέλγιο και Αγγλία. Το βιβλίο του, ιδρυτικό του «επιστημονικού φυλετισμού», υπήρξε, ανασκευασμένο και «βελτιωμένο», ευαγγέλιο των χιτλερικών.

Ημέρα και της ποίησης η σημερινή, εκτός από ημέρα κατά του ρατσισμού, καθιστά περίπου υποχρεωτική

την αναφορά, πάλι και πάλι, του εγ-
γονοπουλικού ποιήματος: «Αλήθεια
– των αδυνάτων αδύνατο...». Εξαι-
ρητικά απλές οι λέξεις, αστόλιστες.
Γιατί τα ίδια τα πράγματα είναι
απλούστατα. Όποια υπόθεση αν-
θρωπογονίας κι αν υιοθετούμε, τη
βιβλική, την αρχαιοελληνική για τον
Δευκαλίωνα ή τη δαρβινική, κοινή
αναδεικνύεται η ρίζα των ανθρω-
πων, κοινή η μοίρα της θνητότητας,
κοινό το τέλος. Το τι θα κάνει ο κα-
θείς στο «εντωμεταξύ», αυτό είναι
το θέμα. Στο αν θα σεβαστεί τους
διπλανούς του σαν αντίγραφό του.
Αφού και ο ίδιος αντίγραφο τους εί-
ναι.

Παντελής Μπουκάλας,
Το τερατώδες κοινό γνώρισμα

Ομοιότητα και “διαφορές”

Αλήθεια –των αδυνάτων αδύνατο–
ποτές δεν εκατάφερα να καταλάβω
αυτά τα όντα που δεν βλέπουνε
το τερατώδες κοινό γνώρισμα τ’
ανθρώπου
–το εφήμερο της παράλογης ζωής
ΤΟΥ–
κι ανακαλύπτουνε διαφορές
–γιομάτοι μίσος– διαφορές
σε χρώμα δέρματος, φυλή
θρησκεία.

Νίκος Εγγονόπουλος,
Στην κοιλάδα με τους ροδώνες

Η διαφορά του φανατισμού από τον ενθουσιασμό

Ως «φανατισμό» εννοούμε την τυφλή υπακοή σε μια ιδέα, την οποία υπηρετούμε με πεισματικό ζήλο, έως το σημείο να ασκούμε βία για να υποχρεώσουμε άλλους να την ακολουθούν και να τιμωρούμε όποιον δεν είναι διατεθειμένος να την ενστερνιστεί. Στην έννοια του φανατισμού υπονοείται ότι η ιδέα στην οποία είναι αφοσιωμένος ο φανατικός, είναι μια ιδέα εσφαλμένη και επικίνδυνη που δεν αξίζει να την ενστερνίζεται κανείς με τόση επιμονή. Σε τούτο ο φανατισμός αντιτίθεται στον ενθουσιασμό: ενθουσιώδης είναι ο οπαδός μιας ιδέας ευγενικής, μεγαλόψυχης ή φιλόανθρωπης. Συνέπειες μιας φανατικής στάσης και νοοτροπίας είναι

η μισαλλοδοξία για τις ιδέες των άλλων και ένα πνεύμα μανιώδους προσηλυτισμού που δεν αποφεύγει τα βίαια ή και απάνθρωπα μέσα.

**Νορμπέρτο Μπόμπιο,
Ορίζοντας τον φανατισμό**

Ανατομία του φανατισμού

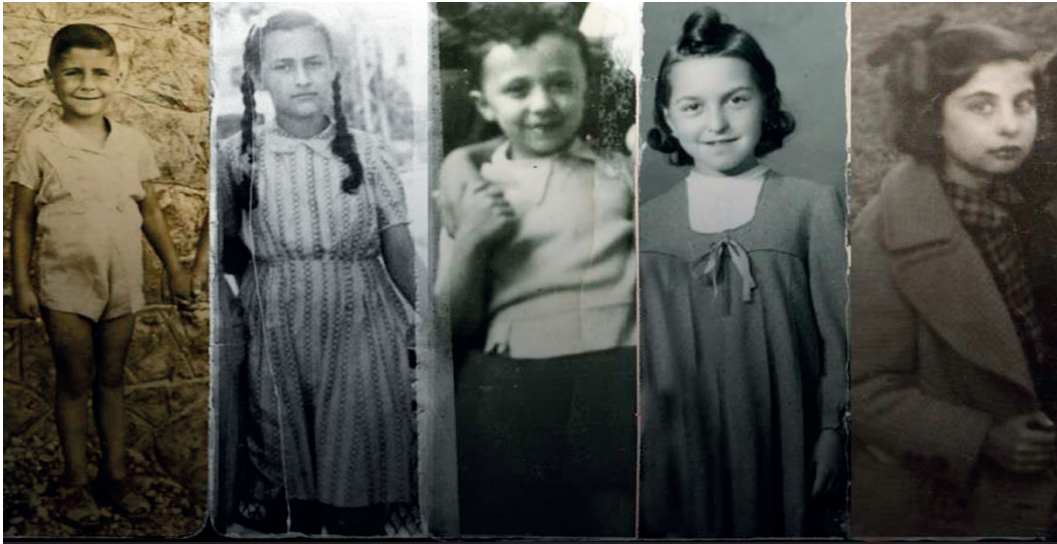
Η συνηθισμένη μορφή του φανατισμού είναι αληθινά αποκρουστική. Ο φανατικός, σ' όλες τις εποχές, είναι στενοκέφαλος και στενόκαρδος. Το οπτικό του πεδίο είναι περιορισμένο και το πείσμα του ακατανίκητο. Αγνοεί τους συμβιβασμούς, αλλά αγνοεί και τις καλόπιστες κι ευγενικές παραχωρήσεις. Γίνεται απάνθρωπος, ωμός, σκαιός· αποθηριώνεται για να εξανθρωπίσει τους ανθρώπους. Ο φανατισμός δημιουργεί καταστάσεις βρασμού.

Αλλά βρασμού από εμπάθεια, μίσος, ακόμη κι εγκληματική διάθεση. Ας θυμηθούμε τα ολοκαυτώματα κατά το Μεσαίωνα και την Αναγέννηση. Θηρία και όχι άνθρωποι τα πραγματοποίησαν.

Το υπόβαθρο του φανατισμού είναι η αυθεντία. Αυτό σημαίνει πως μέσα στη συνείδηση του φανατικού είναι ανάγκη ακόμη και να ιχνογράφεται μια πίστη. Ή μια αφοσίωση. Η αγάπη, ο θαυμασμός, η αφοσίωση, η στοργή γεννούν φανατισμούς – σε πολλές περιπτώσεις αδιασάφητους – αναβρυσμένους από μυστικές πηγές, που δύσκολα μπορούν να τους ερμηνεύσουν και να τους δικαιολογήσουν οι αμύητοι.

**Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος,
Οι σκληροί καιροί. Η τραγωδία
του εικοστού αιώνα.**

Η Μπαλάντα του Μαουτχάουζεν

Φιλιά εις τα παιδιά

Τι ωραία που είν' η αγάπη μου
με το καθημερινό της φόρεμα
κι ένα χτενάκι στα μαλλιά.
Κανείς δεν ήξερε πως είναι τόσο
ωραία.

Κοπέλες του Άουσβιτς,
του Νταχάου κοπέλες,
μην είδατε την αγάπη μου;

Την είδαμε σε μακρινό ταξίδι,
δεν είχε πια το φόρεμά της

ούτε χτενάκι στα μαλλιά.
Τι ωραία που είν' η αγάπη μου,
η χαϊδεμένη από τη μάνα της
και τ' αδελφού της τα φιλιιά.
Κανείς δεν ήξερε πως είναι τόσο
ωραία.

Κοπέλες του Μαουτχάουζεν,
κοπέλες του Μπέλσεν,
μην είδατε την αγάπη μου;

Την είδαμε στην παγερή πλατεία
μ' ένα αριθμό στο άσπρο της το χέρι,
με κίτρινο άστρο στην καρδιά.

Τι ωραία που είν' η αγάπη μου,
η χαϊδεμένη από τη μάνα της
και τ' αδελφού της τα φιλιιά.
Κανείς δεν ήξερε πως είναι τόσο
ωραία.

Άσμα ασμάτων - Η μπαλάντα
του Μαουτχάουζεν (1966),

Ποίηση: Ιάκωβος Καμπανέλλης,
Μουσική: Μίκης Θεοδωράκης

Ο αγώνας για τα ανθρώπινα δικαιώματα και η νομική κατοχύρωσή τους: μια απάντηση του πολιτισμένου κόσμου

**Οικουμενική Διακήρυξη για τα
Ανθρώπινα Δικαιώματα,
10 Δεκεμβρίου 1948**

ΠΡΟΟΙΜΙΟ

**Επειδή η αναγνώριση της αξιο-
πρέπειας, που είναι σύμφυτη σε
όλα τα μέλη της ανθρώπινης οικο-
γένειας, καθώς και των ίσων και
αναπαλλοτρίωτων δικαιωμάτων
τους αποτελεί το θεμέλιο της
ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της
ειρήνης στον κόσμο,**

Επειδή έχει ουσιαστική σημασία

29 / 88 - 89

να προστατεύονται τα ανθρώπινα δικαιώματα από ένα καθεστώς δικαίου, ώστε ο άνθρωπος να μην αναγκάζεται να προσφεύγει, ως έσχατο καταφύγιο, στην εξέγερση κατά της τυραννίας και της καταπίεσης,

Επειδή έχει ουσιαστική σημασία να ενθαρρύνεται η ανάπτυξη φιλικών σχέσεων ανάμεσα στα έθνη,

Επειδή τα κράτη μέλη ανέλαβαν την υποχρέωση να εξασφαλίσουν, σε συνεργασία με τον Οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών, τον αποτελεσματικό σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιακών ελευθεριών σε όλο τον κόσμο,

Επειδή η ταυτότητα αντιλήψεων ως προς τα δικαιώματα και τις ελευθερίες αυτές έχει εξαιρετική σημασία για να εκπληρωθεί πέρα ως πέρα αυτή η υποχρέωση,

Η ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ

Διακηρύσσει ότι η παρούσα Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου αποτελεί το κοινό ιδανικό στο οποίο πρέπει να κατατείνουν όλοι οι λαοί και όλα τα έθνη, έτσι ώστε κάθε άτομο και κάθε όργανο της κοινωνίας, με τη Διακήρυξη αυτή διαρκώς στη σκέψη, να καταβάλλει, με τη διδασκαλία και την παιδεία, κάθε προσπάθεια για να αναπτυχθεί ο σεβασμός των δικαιωμάτων και των ελευθεριών αυτών, και να εξασφαλιστεί προοδευτικά, με εσωτερικά και διεθνή μέσα, η παγκόσμια και αποτελεσματική εφαρμογή τους, τόσο ανάμεσα στους λαούς των ίδιων των κρατών μελών όσο και ανάμεσα στους πληθυσμούς

χωρών που βρίσκονται στη δικαιοδοσία τους.

ΑΡΘΡΟ 1

Όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται ελεύθεροι και ίσοι στην αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα. Είναι προικισμένοι με λογική και συνείδηση, και οφείλουν να συμπεριφέρονται μεταξύ τους με πνεύμα αδελφότητας.

ΑΡΘΡΟ 2

Κάθε άνθρωπος δικαιούται να επικαλείται όλα τα δικαιώματα και όλες τις ελευθερίες που προκηρύσσει η παρούσα Διακήρυξη, χωρίς καμία απολύτως διάκριση, ειδικότερα ως προς τη φυλή, το χρώμα, το φύλο, τη γλώσσα, τις θρησκείες, τις πολιτικές ή οποιεσδήποτε άλλες πεποιθήσεις, την εθνική ή κοινωνική καταγωγή,

την περιουσία, τη γέννηση ή οποιαδήποτε άλλη κατάσταση.

ΑΡΘΡΟ 3

Κάθε άτομο έχει δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία και την προσωπική του ασφάλεια.

ΑΡΘΡΟ 4

Κανείς δεν επιτρέπεται να ζει υπό καθεστώς δουλείας, ολικής ή μερικής. Η δουλεία και το δουλεμπόριο υπό οποιαδήποτε μορφή απαγορεύονται.

ΑΡΘΡΟ 5

Κανείς δεν επιτρέπεται να υποβάλλεται σε βασανιστήρια ούτε σε ποινή ή μεταχείριση σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική.

ΙΔΕΕΣ ΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- ✿ Καταιγισμός ιδεών «Ξένος».
- ✿ Παιχνίδι ρόλων: «Με ποιον θα ήθελα να ταξιδέψω, να κάνω συντροφιά, να συνεργαστώ;» (στόχος: Ανίχνευση των βιωμάτων μας και αναγνώριση των στερεοτύπων που διατηρούμε).
- ✿ Επίλυση προβλήματος: Γιατί μεταναστεύουν οι άνθρωποι σήμερα;
- ✿ Ρόλος στον τοίχο: «Ξένη, ξένη μού λένε είμ' εδώ | ξένη κι εκεί θα πουν».
- ✿ Πέντε π κι ένα γ: Διερευνώντας προκαταλήψεις και στερεότυπα για τους ξένους.
- ✿ Project: Οι Έλληνες ως άλλοι

τα νεότερα χρόνια (πρόσφυγες, μετανάστες).

✿ **Ανάλυση διαστάσεων:** «Μετανάστευση και προσφυγιά» (Στόχος: Να κατανοηθεί ο δραματικός χαρακτήρας της ανθρώπινης ιστορίας και να αναλυθούν οι λόγοι που η ανθρώπινη συμπεριφορά εκτρέπεται στην εχθρότητα και το ρατσισμό).

✿ **TWPS με θέμα:** «Πώς η αλληλεγγύη μετατρέπεται σε δυσπιστία».

✿ **Έρευνα με ερωτηματολόγιο** (για τις προκαταλήψεις των συμμαθητών μας).

✿ **TPS:** Με αφετηρία το ποίημα του Νίκου Εγγονόπουλου συντάξτε δύο στήλες (με τις ομοιότητες και τις διαφορές των ανθρώπων)

και σχολιάστε τα αποτελέσματα.

✿ Artful Thinking: Παρακολουθήστε το Zero film.

✿ Artful Thinking: Ο μόχθος και η μοναξιά του μετανάστη που συνθλίβεται στο έργο του Βλάση Κανιάρη.

✿ Έρευνα για το Ολοκαύτωμα: Ο Εβραίος ως ο απόλυτα «ξένος».

✿ Έρευνα: Οι Έλληνες δίπλα στους Εβραίους συμπατριώτες τους, τα κρυμμένα παιδιά της Κατοχής.

✿ Έρευνα: Οι Έλληνες δίπλα στους Εβραίους συμπατριώτες τους. Περιπτώσεις μελέτης: Αρχιεπίσκοπος Δαμασκηνός Παπανδρέου, Αλίκη Μπαττενμπέργκ (πριγκίπισσα Αλίκη), Δήμαρχος

Ζακύνθου Λουκάς Καρρέρ, Μητροπολίτης Ζακύνθου Χρυσόστομος Δημητρίου).

 Έρευνα για τους Οργανισμούς που προωθούν το σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

 Σχέδιο έρευνας ή δράσης: «Αγωνιζόμαστε εναντίον μιας προκατάληψης».

 Κατασκευή πόστερ για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

 Προετοιμασία και πραγματοποίηση συνέντευξης με φορείς ή πρόσωπα που προασπίζονται τα ανθρώπινα δικαιώματα

II. Ο «άλλος» για τους Χριστιανούς

Ο Θεός ως ξένος που ζητάει τη φιλοξενία του ανθρώπου

Κάτω από τη δρυ της Μαμβρή,
Γεν 18, 1-8

Ο Κύριος παρουσιάστηκε στον Αβραάμ, κοντά στη Δρυ Μαμβρή, ενώ αυτός καθόταν στο άνοιγμα της σκηνής του κατά το μεσημέρι. Σήκωσε τα μάτια του και είδε τρεις άντρες να στέκονται απέναντί του. Αμέσως έτρεξε να τους προϋπαντήσει και τους προσκύνησε ώς τη γη. «Κύριέ μου», είπε, «αν έχω την εύνοιά σου, μην προσπεράσεις το δούλο σου. Ας φέρουν λίγο νερό να πλύνετε τα πόδια σας, και μετά μπορείτε ν' αναπαυθείτε κάτω από το δέντρο. Θα φέρω και λίγο ψωμί να πάρετε δύναμη, και μετά μπορείτε να πηγαίνετε. Περάστε λοιπόν από τον δούλο σας». Εκείνοι απάντησαν: «Κάνε όπως είπες». Τότε ο Αβραάμ έτρεξε στη σκηνή και είπε στη Σάρρα: «Πάρε γρήγορα τρεις γαβάθες αλεύρι εκλεκτό, ζύμωσε το και κάνε πίττες». Μετά έτρεξε στα

βόδια, πήρε ένα μοσχάρι τρυφερό και καλό, το έδωσε στον υπηρέτη, κι εκείνος το ετοίμασε στα γρήγορα. Πήρε ακόμα βούτυρο, γάλα και το μοσχάρι που είχε ετοιμάσει, και τα έβαλε μπροστά στους άντρες. Αυτός στεκόταν απέναντί τους κάτω από τα δέντρα κι εκείνοι έτρωγαν.

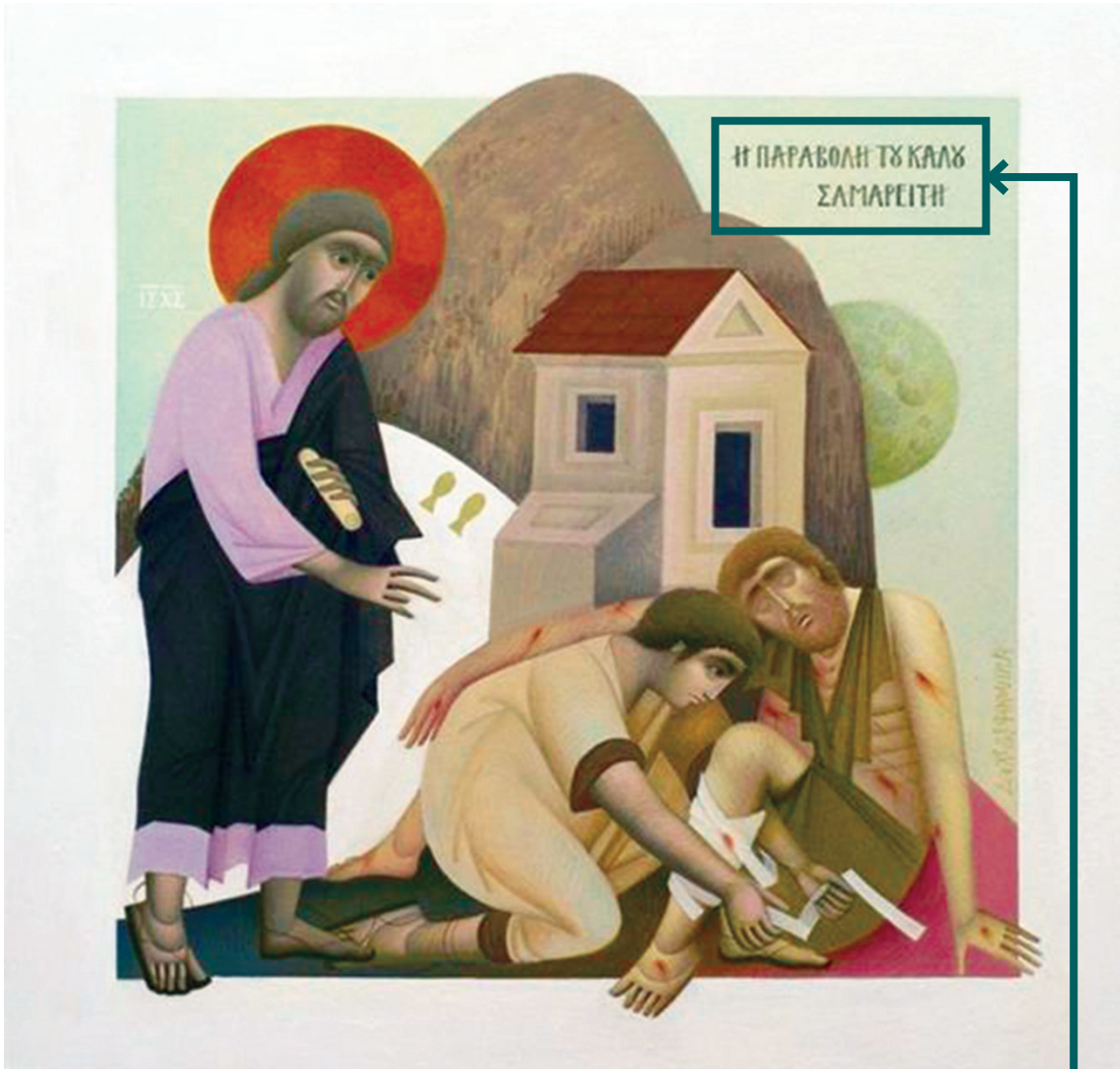
«Ποιος είναι ο πλησίον μου;»: Ο σπλαχνικός Σαμαρείτης

Λκ 10, 25-37

Κάποιος νομοδιδάσκαλος παρουσιάστηκε στον Ιησού και, για να τον φέρει σε δύσκολη θέση, του είπε: «Διδάσκαλε, τι πρέπει να κάνω για να κερδίσω την αιώνια ζωή;». Κι ο Ιησούς του είπε: «Ο νόμος τι γράφει;». Εκείνος απάντησε: «Ν' αγαπάς τον Κύριο τον Θεό σου μ' όλη την καρδιά σου και μ' όλη την ψυχή

σου, μ' όλη τη δύναμή σου και με όλον τον νου σου· και τον πλησίον σου όπως τον εαυτό σου». «Πολύ σωστά απάντησες», του είπε ο Ιησούς· «αυτό κάνε και θα ζήσεις». Εκείνος όμως, θέλοντας να δικαιολογήσει τον εαυτό του, είπε στον Ιησού: «Και ποιος είναι ο πλησίον μου;». Πήρε τότε αφορμή ο Ιησούς και είπε: «Κάποιος άνθρωπος, κατεβαίνοντας από τα Ιεροσόλυμα για την Ιεριχώ, έπεσε πάνω σε ληστές. Αυτοί τον ξεγύμνωσαν, τον τραυματίσαν κι έφυγαν παρατώντας τον μισοπεθαμένο. Έτυχε να κατεβαίνει από κείνον τον δρόμο και κάποιος ιερέας, ο οποίος, παρόλο που τον είδε, τον προσπέρασε χωρίς να του δώσει σημασία. Το ίδιο και κάποιος λευίτης, που περνούσε από κείνο το μέρος· κι αυτός, παρόλο που τον είδε, τον προσπέρασε χωρίς να του

δώσει σημασία. Κάποιος όμως Σαμαρείτης που ταξίδευε, ήρθε προς το μέρος του, τον είδε και τον σπλαχνίστηκε. Πήγε κοντά του, άλειψε τις πληγές του με λάδι και κρασί και τις έδεσε καλά. Μάλιστα, τον ανέβασε στο δικό του το ζώο, τον οδήγησε στο πανδοχείο και φρόντισε γι' αυτόν. Την άλλη μέρα, φεύγοντας, έβγαλε κι έδωσε στον πανδοχέα δύο δηνάρια και του είπε: «Φρόντισέ τον, και ό,τι παραπάνω ξοδέψεις, εγώ όταν ξαναπεράσω θα σε πληρώσω». Ποιος λοιπόν απ' αυτούς τους τρεις, κατά τη γνώμη σου, αποδείχτηκε “πλησίον” εκείνου που έπεσε στους ληστές;». Κι εκείνος απάντησε: «Αυτός που τον σπλαχνίστηκε». Τότε ο Ιησούς του είπε: «Πήγαινε, και να κάνεις και συ το ίδιο».

Η ΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΚΑΛΟΥ ΣΑΜΑΡΕΙΤΗ

Αγίου Επιφανίου, «δος μοι τούτον τον ξένον»

Δυο κρυφοί μαθητές, έρχονται να κρύψουν τον Ιησού στον τάφο. Ο μεν Νικόδημος μεγαλόψυχος προσφέροντας σμύρνα και αλόη, ο δε Ιωσήφ αξιέπαινος στην τόλμη και το θάρρος προς τον Πιλάτο. Διώχνοντας κάθε φόβο, με τόλμη παρουσιάστηκε στον Πιλάτο ζητώντας το σώμα του Ιησού. Και όταν

παρουσιάστηκε, φέρθηκε με μεγάλη σοφία για να επιτύχει αυτό που ήθελε. Γι' αυτό δε χρησιμοποιεί μπροστά στον Πιλάτο υπερήφανα και υψηλά λόγια, για να μην του ανάψει την οργή και χάσει το ζητούμενο. Αλλά τι του λέει; Ένα τιποτένιο αίτημα, και για όλους μικρό, άρχοντά μου ήλθα να σου ζητήσω. Ένα πολύ μικρό αίτημα.

**Τὸν ἥλιον κρύψαντα τὰς ἰδίας
ἀκτῖνας καὶ τὸ καταπέτασμα τοῦ
ναοῦ διάρραγὲν τῷ τοῦ Σωτῆρος
θανάτῳ, ὁ Ἰωσήφ θεασάμενος,
προσῆλθε τῷ Πιλάτῳ καὶ
καθικετεύει λέγων·**

**Δός μοι τοῦτον τὸν ξένον, τὸν ἐκ
βρέφους ὡς ξένον ξενωθέντα ἐν
κόσμῳ.**

**Δός μοι τοῦτον τὸν ξένον, ὃν
ὁμόφυλοι μισοῦντες θανατοῦσιν
ὡς ξένον.**

**Δός μοι τοῦτον τὸν ξένον, ὃν
ξενίζομαι βλέπειν τοῦ θανάτου
τὸν ξένον.**

**Δός μοι τοῦτον τὸν ξένον, ὅστις
οἶδε ξενίζειν τοὺς πτωχοὺς καὶ
τοὺς ξένους.**

**Δός μοι τοῦτον τὸν ξένον, ὃν
Ἰούδας δολίως ἀπεξένωσε
κόσμου.**

**Είδε ο Ιωσήφ τον ήλιο να κρύβει
το ίδιο το φως του –ο Σωτήρας
πέθαινε και ο Ναός στα δυο
σκιζόταν... Κι ευθύς στον Πιλάτο
πηγαίνει και τον παρακαλεί:**

**Αυτόν τον Ξένον δος μου τον, από
μωρό που ξενιτεύθηκε στον κόσμο
μας –σαν ξένο τον σκοτώσαν οι
δικοί του.**

**Δος μου ετούτον τον Ξένο –
παράξενος που 'ναι ο χαμός του...**

**Αυτόν τον Ξένον δος μου τον,
φιλόξενος ήταν για φτωχούς και
ξένους.**

**Δος μου τον τούτον τον Ξένο –πώς
τον αποξένωσε απ' τον κόσμο ο
Ιούδας...**

**Δός μοι τοῦτον τὸν ξένον, ἵνα
κρύψω ἐν τάφῳ, ὃς ὡς ξένος οὐκ
ἔχει τὴν κεφαλὴν ποῦ κλίνει.**

**Δός μοι τοῦτον τὸν ξένον, ὃν ἡ
μήτηρ ὀρώσα νεκρωθέντα, ἔβόα·
«ὦ Υἱὲ καὶ Θεέ μου, εἴ καὶ τὰ
σπλάγχνα τιτρώσκομαι καὶ
καρδίαν σπαράττομαι νεκρόν σε
καθορώσα, ἀλλὰ τῇ σῆ ἀναστάσει
θάρροῦσα μεγαλύνω».** Καὶ τούτοις
τοίνυν τοῖς λόγοις δυσωπῶν τὸν
Πιλᾶτον ὁ εὐσχήμων λαμβάνει
τοῦ Σωτήρος τὸ σῶμα, ὃ καὶ φόβῳ
ἐν σινδόνι ἐνειλήσας καὶ σμύρνη
κατέθετο ἐν τάφῳ τὸν παρέχοντα
πᾶσι ζωὴν αἰώνιον καὶ τὸ μέγα
ἔλεος.

Στιχηρὸν ψαλλόμενον τῷ ἁγίῳ καὶ
μεγάλῳ σαββάτῳ, ποιηθὲν παρὰ τοῦ
κυροῦ μεγάλου λογοθέτου Γεωργίου
τοῦ Ἀκροπολίτου (17' αἰ.)

**Δος μου τον τούτον τον Ξένο –ξένος
είναι, να πάει δεν έχει πού– άσε σε
τάφο να τον κρύψω.**

**Παρακαλώ σεδος μου τον, που η
Μάννα του νεκρόν τον κράζει:**

**«Θεὲ και γυιόκα μου, τρύπια τα
σπλάγχνα μου, πληγή η καρδιά
μου νεκρόν που σ' είδα –μα
αναθαρρίζω κι ευλογώ, καθώς
Ανάσταση λογιάζω». Έτσι
θερμοπαρακαλούσε ο Ιωσήφ
ο κόσμιος τον Πιλάτο. Παίρνει
το Σώμα του Ιησού, με σμύρνα
τρέμοντας τ' αλείφει, κι ένα σεντόνι
απλώνει γύρω του στον τάφο ώς
τον κατεβάζει. –Ποιόν; Αυτόν που
μέγα δίνει έλεος και ζωήν αιώνια!**

**Γλωσσική απόδοση:
Θεοδόσης Τάσιος**

Το επαναστατικό μήνυμα του χριστιανισμού

Οι κλασικοί φιλόσοφοι θεωρούσαν το έλεος και τον οίκτο ως παθολογικά συναισθήματα -ατέλειες του χαρακτήρα που έπρεπε να αποφεύγονται από όλα τα λογικά άτομα. Εφόσον το έλεος συνεπάγεται την παροχή μη δεδουλευμένης βοήθειας ή ανακούφισης, ήταν αντίθετο προς τη δικαιοσύνη... Αυτό ήταν το ηθικό κλίμα μέσα στο οποίο ο Χριστιανισμός δίδαξε ότι το έλεος είναι μια από τις πρωταρχικές αρετές -ότι ένας φιλεύσπλαχνος Θεός απαιτεί από τους ανθρώπους να είναι φιλεύσπλαχνοι. Επιπλέον, το επακόλουθο ότι επειδή ο Θεός αγαπά τους ανθρώπους, οι χριστιανοί δεν μπορούν να

ευχαριστούν το Θεό εκτός αν αγαπούν ο ένας τον άλλο, ήταν κάτι εξ ολοκλήρου νέο. Ίσως ακόμα πιο επαναστατική ήταν η αρχή ότι η χριστιανική αγάπη και φιλανθρωπία πρέπει να εκτείνονται πέρα από τα όρια της οικογένειας και της φυλής, ότι πρέπει να επεκταθούν «σε όλους εκείνους που σε κάθε τόπο, αναγνωρίζουν τον Κύριό μας, τον Ιησού Χριστό» (1 Κορ. 1,2). Πράγματι, η αγάπη και η φιλανθρωπία πρέπει να επεκταθούν ακόμη και πέρα από τη χριστιανική κοινότητα.

Rodney Stark, Η εξαπλωση του Χριστιανισμού. Πώς το άσημο και περιθωριακό κίνημα του Χριστού εξελίχθηκε σε κυρίαρχη θρησκευτική δύναμη στο Δυτικό Κόσμο μέσα σε λίγους αιώνες

Το Ευαγγέλιο στη γλώσσα των άλλων: Ο εκχριστιανισμός των Σλάβων (Άγιοι Κύριλλος και Μεθόδιος)

Γεν 11, 1-9

Αρχικά οι κάτοικοι της γης μιλούσαν όλοι μία γλώσσα και χρησιμοποιούσαν τις ίδιες λέξεις. Καθώς μετακινούνταν από την ανατολή, βρήκαν μια πεδιάδα στη χώρα της Σενάάρ κι εγκαταστάθηκαν εκεί.

52 / 93 - 94

Τότε είπαν μεταξύ τους: «Ελάτε να κατασκευάσουμε πλίθρες και να τις ψήσουμε στη φωτιά». Έτσι για τις οικοδομές άρχισαν να χρησιμοποιούν πλίθρες αντί για πέτρες και πίσσα αντί για λάσπη. Μετά είπαν: «Ελάτε να χτίσουμε μια πόλη, κι έναν πύργο που η κορφή του να φτάνει στους ουραμούς. Έτσι θα γίνουμε ονομαστοί και δε θα διασκορπιστούμε πάνω στη γη».

Κατέβηκε, λοιπόν, ο Κύριος να δει την πόλη και τον πύργο που έχτιζαν οι άνθρωποι. Και είπε ο Κύριος: «Τώρα όλοι αυτοί αποτελούν ένα λαό με κοινή γλώσσα· και τούτο 'δω είναι η αρχή των πράξεών τους. Από 'δω και πέρα τίποτε απ' όσα θα σκέφτονται να κάνουν δε θα τους είναι αδύνατο. Εμπρός, ας κατεβούμε κι ας επιφέρουμε εκεί σύγχυση στη γλώσσα τους, ώστε να

μην καταλαβαίνει ο ένας τη γλώσσα του άλλου». Έτσι ο Κύριος τους διασκόρπισε από 'κει σε όλη τη γη και σταμάτησαν να χτίζουν την πόλη. Γι' αυτό ονόμασαν την πόλη εκείνη Βαβέλ, γιατί εκεί ο Κύριος προκάλεσε σύγχυση στη γλώσσα των ανθρώπων και από 'κει τους διασκόρπισε σε όλη τη γη.

Κοντάκιο Πεντηκοστής

Ότε καταβὰς τὰς γλώσσας συνέχεε, διεμέριζεν ἔθνη ὁ Ὑψιστος· ὅτε τοῦ πυρὸς τὰς γλώσσας διένειμεν, εἰς ἐνότητα πάντας ἐκάλεσε· καὶ συμφώνως δοξάζομεν τὸ πανάγιον Πνεῦμα.

Όταν (τον καιρό της Παλαιάς Διαθήκης) κατέβηκε ο Ὑψιστος Θεός, δημιούργησε σύγχυση

στις γλώσσες των ανθρώπων,
χωρίζοντάς τους σε φυλές. Τώρα
(την ημέρα της Πεντηκοστής), που
μοιράζει τις πύρινες γλώσσες
του Αγίου Πνεύματος, τους καλεί
και πάλι όλους στην ενότητα. Γι'
αυτό, με μία φωνή, μία πίστη,
δοξολογούμε το Πανάγιο Πνεύμα.

Το δώρο της Πεντηκοστής:
ενότητα και ποικιλία

Σχετικὰ μὲ τὸ δῶρο τοῦ Παρακλήτου τὴν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς τρία πράγματα εἶναι ἰδιαίτερα ἐντυπωσιακά: Πρῶτο, εἶναι ἓνα δῶρο σ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους τοῦ Θεοῦ: «καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες Πνεύματος Ἁγίου» (Πράξ. 2, 4). Τὸ δῶρο ἢ χάρισμα τοῦ Πνεύματος δὲν ἀπονέμεται μόνο στοὺς ἐπισκόπους καὶ τὸν κλῆρο, ἀλλὰ σὲ κάθε βαπτισμένο.

**Δεύτερο, εἶναι ἓνα δῶρο ἐνότη-
τας: «ἦσαν ἅπαντες ὁμοθυμαδὸν ἐπὶ τῷ αὐτῷ» (Πράξ. 2, 1). Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα κάνει τοὺς πολλοὺς νὰ εἶναι ἓνα Σῶμα ἐν Χριστῷ. Ἡ κάθοδος τοῦ Πνεύματος τὴν Πεντηκοστὴ ἀντιστρέφει τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ πύργου τῆς Βαβέλ.**

Τὸ Πνεῦμα φέρνει ἐνότητα καὶ ἀμοιβαία κατανόηση, ἱκανώνοντάς

μας νὰ μιλάμε «έν μιᾷ φωνῇ».
Μεταμορφώνει τὰ ἄτομα σέ πρόσωπα. Γιὰ τὴν πρώτη Χριστιανικὴ κοινότητα στὰ Ἱεροσόλυμα, στὴν περίοδο ἀμέσως μετὰ τὴν Πεντηκοστή, λέγεται ὅτι «εἶχον ἅπαντα κοινὰ» καὶ ὅτι «τοῦ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ μία» (Πράξ. 2, 44· 4, 32)· κι αὐτὸ θὰ ἔπρεπε νὰ ἔναι τὸ σημάδι τῆς κοινότητος τοῦ Χριστοῦ τῆς Πεντηκοστῆς σέ κάθε ἐποχῇ. Τρίτο, τὸ δῶρο τοῦ Πνεύματος εἶναι ἓνα δῶρο διαφοροποίησης· οἱ γλῶσσες τῆς φωτιᾶς «διαμερίζονται» ἢ «χωρίζονται» (Πράξ. 2, 3) καὶ κατανέμονται ἄμεσα στὸν καθένα. Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα δὲν μᾶς κάνει μόνο ὅλους ἓνα, ἀλλὰ κάνει καὶ τὸν καθένα μας διαφορετικό. Στὴν Πεντηκοστὴ ἡ πολλαπλότητα

τῶν γλωσσῶν δὲν καταργήθηκε, ἀλλὰ ἔπαψε νὰ εἶναι ἡ αἰτία τοῦ χωρισμοῦ· ὅπως προηγουμένως, ὁ καθένας μιλοῦσε στὴ δική του γλώσσα, ἀλλὰ μὲ τὴ δύναμη τοῦ Πνεύματος ὁ καθένας μπορούσε νὰ καταλάβει τοὺς ἄλλους. Γιὰ μένα τὸ νὰ εἶμαι Πνευματοφόρος σημαίνει ν' ἀντιλαμβάνομαι ὅλα τὰ διακριτικὰ χαρακτηριστικὰ τῆς προσωπικότητάς μου· σημαίνει νὰ γίνω ἀληθινὰ ἐλεύθερος, ἀληθινὰ ὁ ἑαυτός μου μέσα στὴ μοναδικότητά μου. Ἡ ζωὴ μέσα στὸ Πνεῦμα ἔχει μια ἀνεξάντλητη ποικιλία.

**Κάλλιστος Ware, Ἐπίσκοπος
Διοκλείας, Ὁ Ὀρθόδοξος Δρόμος**

Η προσφορά των δύο αδελφών στο σλαβικό πολιτισμό

Για να τελούν τη Θεία Λειτουργία στη σλαβική και να κηρύττουν στην ίδια γλώσσα, έπρεπε να έχουν λειτουργικά βιβλία, πατερικές ομιλίες, νομοκανονικά και άλλα κείμενα, μεταφρασμένα στη γλώσσα αυτή. Στην αρχή δημιούργησαν ένα αλφάβητο, κατάλληλο να εκφράζει όλους τους φθόγγους της σλαβικής γλώσσας.

Το αλφάβητο αυτό είναι γνωστό ως γλαγολιτικό (από τη σλαβική ρίζα *goli*, πρβλ. παλαιοσλαβικό *glagol*: λέξη, *glagolati*: ομιλώ). Μετά, με τη βοήθεια σλαβικών αλλά και ελληνικών ριζών, σχημάτισαν έναν πλουσιότατο αριθμό λέξεων και εκφράσεων, για να μπορέσουν να μεταφέρουν στους Σλάβους όλο τον ποιητικό κόσμο των λειτουργικών βυζαντινών κειμένων, των ευαγγελικών και αποστολικών περικοπών, τα κανονικά και νομικά κείμενα, τις πατερικές ομιλίες κ.ά. Έτσι η σλαβική γλώσσα από άγραφή έγινε ένα ευέλικτο όργανο, με το οποίο ο βυζαντινός πολιτισμός μεταφυτεύθηκε στους Σλάβους. Και όχι μόνο αυτό· οι δύο αδελφοί έθεσαν τα θεμέλια μιας νέας λογοτεχνίας, της σλαβικής. Δεν μετέφρασαν στη γλώσσα αυτή μόνο ελληνικά κείμενα, αλλά

έγραψαν και πρωτότυπα έργα.

Δημητρίου Γόνη,
Ιεραποστολικοί αγώνες των
αγίων Κυρίλλου και Μεθοδίου-
Αποτίμηση της προσφοράς τους

Πέρα από δικαιώματα και υποχρεώσεις: Η αγάπη «άνευ ὄρων καὶ ὀρίων»

**Ο Ιωάννης Χρυσόστομος για την
κοινωνική αδικία**

Δε φρίττεις, άνθρωπε, δεν κοκκινίζεις από ντροπή, όταν χαρακτηρίζεις επιτιθέμενον αυτόν που παλεύει για το ψωμί του; Αυτός, αν και φέρεται επιθετικά, ωστόσο δικαιούται τη συμπάθειά μας, γιατί τόσο πολύ πιέζεται από την πείνα, ώστε αναγκάζεται να φορέσει το προσωπείο της επιθετικότητας. Και πρέπει να

**σου πω ακόμα πως αυτός που επι-
τίθεται στην πραγματικότητα είσαι
εσύ, γιατί –αν και έρχεσαι τακτικά
στην Εκκλησία και ακούς τα κηρύγ-
ματά μου– στην αγορά εν τούτοις
προτιμάς το χρυσάφι, τις επιθυμίες
και τους φίλους σου, παρά τις δικές
μου προτροπές.**

P.G. 60,535-538

**«σα να 'τανε αίμα μου, σα να 'τανε
αδερφός μου!»**

**Σε μια ταβέρνα της Κωνσταντι-
νούπολης, στις αρχές του 20ού αι-
ώνα, έτρωγαν τρεις φίλοι: δυο έλ-
ληνες ορθόδοξοι κι ένας τούρκος
μουσουλμάνος. Για τους χριστια-
νούς ήταν περίοδος νηστείας· μα κι
ο μουσουλμάνος, ο Βασίφ-εφέντης,
για χάρη της παρέας θέλησε να
φάει μονάχα ό,τι και οι χριστιανοί**

62 / 95 - 96

φίλοι του. Ξαφνικά, όμως, πέθανε επί τόπου. Και οι χριστιανοί; Ειδικά ο ένας απ' αυτούς, ο καπετάν-Στέλιος, από κείνη τη μέρα άλλαξε. Αυτός που δεν έκλαψε ποτέ του, ολόένα δάκρυζε, κι όλοι απορούσαν. Έλεγε συλλογισμένος: «Φαίνεται πως δεν έκανε να νηστέψει, να κάνει σαρακοστή μαζί μας, γιατί ήτανε αλλόθρησκος. Ο Θεός οργίστηκε. Έτσι μου είπε ο παπα-Κουστουλίδης!». Αυτή η ιδέα τον έτρωγε σαν σαράκι. «Ήμαρτόν σοι, Κύριε», μουρμούριζε, «για έναν αλλόθρησκο να το πάρω τόσο βαριά, σα να 'τανε αίμα μου, σα να 'τανε αδερφός μου! Μα, άραγες, ο Χριστός ήρθε σε τούτον τον κόσμο μόνο για μας τους βαφτισμένους και δεν ήρθε για ούλον τον κόσμο, για κάθε άνθρωπο που έχει καλή ψυχή, τι Τούρκος, τι Ρωμιός; Ο Θεός των πνευμάτων

και πάσης σαρκός, ανάπαψε και συγχώρεσε και τον Βασίφ-εφέντη, που είχε ψυχή πιο καλή από μας τους χριστιανούς!».

Φώτης Κόντογλου,
Ο καπετάν-Στέλιος
κι ο Βασίφ-εφέντης

ΙΔΕΕΣ ΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- ✿ Συλλογικός ρόλος: Οι πρωταγωνιστές του σπλαχνικού Σαμαρείτη.
- ✿ Καρέκλα αφήγησης: Ο τραυματίας Ιουδαίος αφηγείται χρόνια μετά.
- ✿ Μετασχηματισμός του βιβλικού κειμένου για τον Καλό Σαμαρείτη: Κρυφές σκέψεις των προσώπων,

διαμόρφωση συλλογικών προσώπων.

✿ Καρέκλα αφήγησης για πρόσωπα που υπερασπίστηκαν «ξένους»: π.χ. «Κάποιος Εβραίος που σώθηκε από τη Μαρία Σκόμπτσοβα αφηγείται».

✿ Artful Thinking (ακούγοντας 5 x 2): «Δος μοι τούτον τον ξένον».

✿ Ιστοεξερεύνηση: Στα βήματα των αγίων Κυρίλλου και Μεθοδίου (ταξίδια, τόποι, συναντήσεις).

✿ Έρευνα: Η παρουσία των αγίων Κυρίλλου και Μεθοδίου στις βαλκανικές χώρες (ναοί, αγάλματα, ονόματα).

✿ Επίλυση προβλήματος: Εξηγήστε τον χαρακτηρισμό των αγίων Κυρίλλου και Μεθοδίου ως

«φωτιστών των Σλάβων».

 Δραματοποίηση: Παρουσίαση σκηνής «Οι Μοραβοί έχουν αλφάβητο».

 Μελέτη περίπτωσης: Ακάκιος, ο επίσκοπος Αμίδης που διέθεσε τα πολύτιμα ιερά σκεύη των χριστιανικών ναών, για να συγκεντρώσει χρήματα και να διασώσει επτά χιλιάδες Πέρσες στρατιώτες που είχαν αιχμαλωτιστεί από τους Βυζαντινούς.

 Μελέτη περίπτωσης: Μαρία Σκόπτσοβα.

 Μελέτη περίπτωσης: Αρχιεπίσκοπος Σινά Δαμασκηνός για Εβραίους και Άραβες.

III. Ο ξένος σε διάφορες θρησκευτικές παραδόσεις

Ιουδαϊσμός

Εξ 23, 9

Ξένον μην καταπιέζετε, γιατί ξέρετε πώς αισθάνεται ο ξένος, αφού κι εσείς ήσασταν κάποτε ξένοι στην Αίγυπτο.

Λευ 19, 33-34

Αν κάποιος ξένος έρθει να μείνει μαζί σας στη χώρα σας, μην τον εκμεταλλευτείτε. Να του φέρεστε όπως σ' έναν συμπατριώτη σας· να τον αγαπάτε σαν τον εαυτό σας, γιατί κι εσείς ξένοι ήσασταν στην Αίγυπτο. Εγώ, ο Κύριος, είμαι ο Θεός σας.

Αρ 15, 15-16

Ο ίδιος νόμος θα ισχύει για πάντα στο μέλλον για όλη τη σύναξη, τόσο για σας όσο και για τους ξένους, που είναι μαζί σας. Όπως είστε εσείς, έτσι θα είναι και οι ξένοι απέναντι στον Κύριο.

Ψαλμός 136 - By the Rivers of Babylon

πρωτότυπο

Ἐπὶ τῶν ποταμῶν Βαβυλῶνος ἐκεῖ
ἐκαθήσαμεν καὶ ἐκλαύσαμεν ἐν τῷ
μνησθῆναι ἡμᾶς τῆς Σιών.
ἐπὶ ταῖς ἰτέαις ἐν μέσῳ αὐτῆς
ἐκρεμάσαμεν τὰ ὄργανα ἡμῶν·
ὅτι ἐκεῖ ἐπηρώτησαν ἡμᾶς οἱ
αἰχμαλωτεύσαντες ἡμᾶς λόγους

ὠδῶν καὶ οἱ ἀπαγαγόντες ἡμᾶς
ὑμνον· ἄσατε ἡμῖν ἐκ τῶν ὠδῶν
Σιών. πῶς ἄσωμεν τὴν ὠδὴν
Κυρίου ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας; ἐὰν
ἐπιλάθωμαί σου, Ἱερουσαλήμ,
ἐπιλησθεῖή ἡ δεξιὰ μου·
κολληθεῖή ἡ γλῶσσά μου τῷ
λάρυγγί μου, ἐὰν μὴ σου μνησθῶ,
ἐὰν μὴ προανατάξωμαι τὴν
Ἱερουσαλήμ ὡς ἐν ἀρχῇ τῆς
εὐφροσύνης μου.

μετάφραση

Στης Βαβυλώνας τα ποτάμια,
εκεί καθόμασταν και κλαίγαμε,
καθώς θυμόμασταν τη Σιών. Πάνω
στης όχθης τις ιτιές είχαμε τις
κιθάρες μας κρεμάσει. Εκεί μας
γύρευαν τραγούδια εκείνοι που
μας αιχμαλώτισαν, κι οι διώκτες
μας γυρεύαν από μας ωδές χαράς.

Μας λέγαν: «Τραγουδήστε μας απ' τα τραγούδια της Σιών». Μα πώς να τραγουδήσουμε τις ωδές του Κυρίου σε ξένη γη; Αν σε ξεχάσω, Ιερουσαλήμ, να παραλύσει το δεξί μου χέρι. Η γλώσσα μου ας κολλήσει στο λαρύγγι μου, αν δεν σε θυμηθώ, αν δεν σε βάλω, Ιερουσαλήμ, απάνω απ' όλες τις χαρές μου.

By the Rivers of Babylon

**By the rivers of Babylon, there we sat down
we wept, when we remembered
Zion.**

**When the wicked carried us away in
captivity required from us a song.
Now how shall we sing the lord's
song in a strange land?**

**Let the words of our mouth and
the meditations of our heart. Be
acceptable in thy sight here tonight.
By the rivers of Babylon, there we
sat down Ye-eah we wept, when we
remembered Zion.**

Boney M (1978)

Ισλάμ

Η μετοίκηση του Μωάμεθ

Ο Μωάμεθ, όταν μετά από πολυετείς κόπους, διώξεις και θυσίες, διαπίστωσε ότι ήταν άσκοπο να επιμείνει στο κήρυγμά του στη Μέκκα, αποφάσισε να μετοικήσει με τους ολιγάριθμους οπαδούς του στη Μεδίνα, όπου υπήρχε ισχυρή ιουδαϊκή παροικία και οι μονοθεϊστικές ιδέες ήταν περισσότερο οικείες στον λαό.

Η ενέργεια αυτή του Μωάμεθ είναι γνωστή με το όνομα «Χίτζρα» (ελληνικά «Εγίρα»: μετοίκηση).

Το μεγάλο αυτό γεγονός της Εγίρα οι μουσουλμάνοι το θεώρησαν ως «σημείο του Θεού» και δεκαεπτά χρόνια αργότερα, επί τρίτου χαλίφη Ουμάρ, θέσπισαν το έτος της Εγίρα ως αφετηρία του ισλαμικού συστήματος χρονολογίας. Η μετανάστευση του Μωάμεθ από τη Μέκκα στη Μεδίνα υπήρξε σημαντικότατος σταθμός στο κήρυγμά του. Στη Μεδίνα ο Μωάμεθ βρήκε πρόσφορο πεδίο δράσης και εδώ στην πραγματικότητα συνέπηξε την πρώτη θεοκρατική κοινότητα του Ισλάμ. Στη Μεδίνα ο Μωάμεθ από «απόστολος του Θεού» και «προφήτης» μεταβάλλεται και σε πολιτικό αρχηγό. Από τη στιγμή αυτή και εξής, αφυπνίστηκε μέσα του το

ενδιαφέρον να αποκτήσει δύναμη, να διευρύνει την κοινότητά του και να αναδείξει το Ισλάμ σε ισχυρή θεοκρατία. Έτσι, το κατοπινό Ισλάμ που ξαπλώθηκε στις γύρω από την αραβική χερσόνησο χώρες, έφερε όχι μόνο θρησκευτικό αλλά και πολιτικό χαρακτήρα. Και αυτή είναι η φύση του Ισλάμ έως σήμερα.

Γρηγόριος Δ. Ζιάκας,
Το Ισλάμ ως θρησκεία

Ο μετανάστης στο Κοράνι

Κοράνιο, 4, 100

Όποιος εγκαταλείπει την πατρίδα του για τον αγώνα υπέρ του Θεού, θα συναντήσει πάνω στη γη πολλά καταφύγια, συντρόφους και αφθονία αγαθών. Όποιος εγκαταλείπει τη χώρα του για τον δρόμο του Κυρίου και του Αποστόλου του

και πεθαίνει εκεί, θα έχει αμοιβή από τον Θεό, τον μεγαλόψυχο και πολυεύσπλαχνο.

Κοράνιο, 9, 20

Όσοι εγκατέλειψαν τη χώρα τους και θυσιάζουν τους εαυτούς τους και την περιουσία τους στη μάχη υπέρ της πίστης, αυτοί θα καταλάβουν την υψηλότερη βαθμίδα ενώπιον του Θεού και θα είναι μακάριοι.

Κοράνιο, 59, 20

Όσοι μένουν στα σπίτια τους και ασπάστηκαν από την αρχή την πίστη, αγαπούν όσους κατέφυγαν σε αυτούς. Η καρδιά τους είναι απαλλαγμένη από κάθε επιθυμία, δεν ποθούν τα ξένα αγαθά και προτιμούν να δείχνουν τη γενναιοδωρία

τους προς τους ξένους, παρόλο που και μεταξύ τους βρίσκονται φτωχοί. Όσοι, λοιπόν, κρατούν την καρδιά τους μακριά από τη φιλαργυρία, είναι μακάριοι.

Ινδοϊσμός

Η ξενιτειά και η περιπλάνηση ως όρος της φωτισμένης ζωής

Στην Ινδία είναι πανάρχαιο το έθιμο των ιερών αποδημιών σε διαφόρους ιερούς τόπους. Κατά κανόνα,

76 / 98 - 99

η ζωή ενός ευσεβούς Ινδουιστή υψηλής κάστας έχει τέσσερις φάσεις: του μαθητή, του οικογενειάρχη, του αφοσιωμένου στην περισυλλογή σε έναν ήσυχο τόπο και, τέλος, του αναχωρητή. Στην τελευταία αυτή φάση, πραγματοποιούνται συνήθως οι ιερές αποδημίες. Την πρώτη θέση ανάμεσα στους προσκυνηματικούς τόπους κατέχει για τους Ινδουιστές το Βαρανάσι ή Μπεναρές στις όχθες του Γάγγη ποταμού. Το Βαρανάσι θεωρείται το «κέντρο του κόσμου». Λέγεται ότι στο Βαρανάσι υπάρχουν 100.000 ναοί και βωμοί, όπου καθημερινά συρρέουν χιλιάδες προσκυνητές για να τελέσουν το τελετουργικό τους λουτρό και να μελετήσουν ιερά κείμενα ή να ακούσουν τα κηρύγματα δασκάλων και ασκητών. Ακόμη και ένας εγκληματίας, ανεξαρτήτως

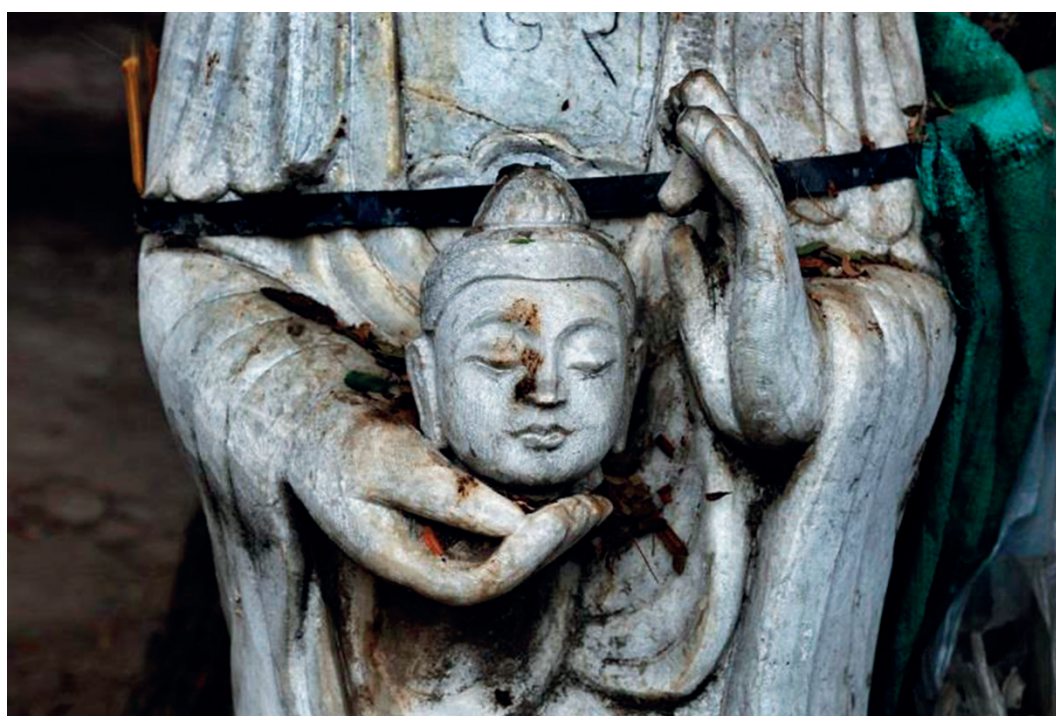
κάστας, αν πεθάνει στο Βαρανάσι, μεταβαίνει κατευθείαν στον ουρανό. Κάθε δέκα χρόνια τελείται στην Ινδία μια μεγάλη γιορτή, που συνδυάζεται με ιερή αποδημία σε τέσσερις αγίους τόπους: Πραγιάγκ, Χρντουάρ, Νασίκ και Ουτζάιν. Πρόκειται για ένα πανάρχαιο θρησκευτικό πανηγύρι, στο οποίο συγκεντρώνονται εκατομμύρια άνθρωποι. Από τα πιο εντυπωσιακά θεάματα, είναι εκείνο που παρουσιάζουν οι ασκητές: π.χ. μερικοί τυφλώνονται κοιτάζοντας τον ήλιο, άλλοι ξαπλώνουν πάνω σε κρεβάτια με καρφιά και πολλοί αλείφονται με στάχτη και ψέλνουν ιερά τραγούδια. Εκείνοι όμως που μαγνητίζουν τους προσκυνητές, είναι οι ερημίτες που κατεβαίνουν από τα βουνά και τα παρθένα δάση ύστερα από πολυχρόνια απομόνω-

ση και ζωή περισυλλογής.

Αναστάσιος Γιαννουλάτος,
Όψεις Ινδουισμού - Βουδισμού

Βουδισμός

Σεβασμός και φροντίδα για τον
ξένο και τον περιπλανώμενο

Για τον Μαχαγυάνα Βουδισμό, η
ευσπλαχνία πρέπει να καλλιεργεί-
ται έντονα πιο πολύ κι απ' τη σο-
φία. «Φύλακας θα γίνω γι' αυτούς

που δεν έχουν προστασία, οδηγός για τον ταξιδιώτη, πλοίο, πηγάδι, πηγή, γέφυρα γι' αυτόν που αναζητεί την άλλη όχθη», λέει μια χαρακτηριστική επίκληση της Μαχαγιάνα.

Χιούστον Σμιθ,
Οι Θρησκείες του κόσμου

IV. Η συνύπαρξη και ο διάλογος με τον άλλον

Η διαφορετικότητα και η ποικιλία ως πλούτος

Τόσα χρόνια χωριστά στα μικρά μας τα κλουβιά...

Όλη η πόλη ξενυχτά |
στις τaráτσες, στα στενά
παίζει η μπάντα δυνατά |
και χορεύουν τα παιδιά.

80 / 99 - 100

Γείτονες κι αλλοδαποί |
μετανάστες και αστοί
μια πολύχρωμη φυλή |
μια καινούρια μουσική.

Άρπαξέ με, σήκωσέ με |
μ' ένα σπύρτο άναψέ με
δώσε ρεύμα, δώσε γκάζι |
ο τρελός Θεός γιορτάζει
κι η κιθάρα μου ουρλιάζει |
δώσε ρεύμα, δώσε γκάζι.

Κι αν σε πιάσει πανικός |
κι αν τρομάξεις απ' το φως
είναι τούτος ο ρυθμός |
νοσοκόμος και γιατρός.

Τόσα χρόνια χωριστά |
στα μικρά μας τα κλουβιά
μα βρεθήκαμε ξανά |
και τα σπάμε αγκαλιά.

Ποιος φωνάζει, ποιος γρινιάζει |
ποιος κοιμάται δε με νοιάζει
δώσε ρεύμα, δώσε γκάζι |
ο τρελός Θεός γιορτάζει
και μαζί του ποιος τα βάζει |
δώσε ρεύμα, δώσε γκάζι.

Άρπαξέ με, σήκωσέ με |
μ' ένα σπύρτο άναψέ με
δώσε ρεύμα, δώσε γκάζι |
ο τρελός Θεός γιορτάζει
κι όλη η πόλη αναστενάζει |
δώσε ρεύμα, δώσε γκάζι.

Ο τρελός Θεός - Στροφή (2009),
Στίχοι, Μουσική:
Νίκος Πορτοκάλογλου

Ανακαλύπτοντας τον κόσμο των άλλων, τις αξίες, τα πιστεύω τους

Τι σημαίνει η συνάντηση με τον «άλλον» για έναν Χριστιανό

Ζημιωνόμαστε τα μέγιστα αν παραβλέψουμε την οικουμενικότητα της Ορθοδοξίας, την πολυεθνικότητα της Εκκλησίας, τον αντικομφορμισμό του Ευαγγελίου του Χριστού. Η θετική στάση απέναντι στη συνάντηση με τον «άλλον», δεν σημαίνει ούτε απεμπόληση ούτε σχετικοποίηση της ορθόδοξης πίστης, αλλά εντελώς το αντίθετο: εμμονή σ' αυτή την πίστη και διάθεση έμπρακτης βίωσής της. Η χριστιανικότητα του «απέναντι» δεν είναι όρος για τη συνάντησή μου μαζί του· η συνάντησή μου όμως με τον

**«απέναντι» είναι όρος για τη
χριστιανικότητά μου.**

**Θανάσης Ν. Παπαθανασίου,
Ο Θεός μου ο αλλοδαπός**

**Γνωρίζοντας τους άλλους,
γνωρίζουμε καλύτερα τον εαυτό μας**

Γιατί λοιπόν με φωνάζεις «ξένο»;

**Επειδή άλλη μάνα με γέννησε και
σ' άλλη γλώσσα άκουσες εσύ τα
όμορφα παιδικά σου παραμύθια, μη**

84 / 100 - 101

με φωνάζεις «ξένο». Το ψωμί σου δε διαφέρει απ' το δικό μου, το χέρι σου είναι όμοιο με το δικό μου, σαν τη φωτιά που καίει και η δική μου φωτιά. Γιατί λοιπόν με φωνάζεις «ξένο»; Επειδή σ' άλλους δρόμους βρέθηκα και σ' άλλο λαό γεννήθηκα και άλλες θάλασσες γνώρισα και απ' αλλού σάλπαρα;

Αλλά το ίδιο άγχος κρύβουμε κι οι δυο, η ίδια εξάντληση στην πλάτη μας βαραίνει, αυτή που συντρίβει τον κάθε θνητό μες απ' του χρόνου τα σκοτάδια από τότε που σύνορα δεν είχαν τεθεί κι ανάμεσα μας ακόμη δεν είχαν φθάσει όσοι διχάζουν και σκοτώνουν τον φτωχό, αυτοί που κλέβουν και μοιράζουν ψέματα, αυτοί που εμπορεύονται κι εμάς και θάβουν αδίστακτα τα όνειρά μας, όσοι εφεύραν αυτή τη λέξη τη σκληρή «ξένος».

Μη με φωνάζεις «ξένο», Ντοκιμαντέρ στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Προγράμματος, Dialogue Between New Citizens

Συζητώντας σοβαρά για
κουταμάρες

86 / 101

«Δε σ' αγαπούν ανθρωπάκο· σε περιφρονούν, επειδή περιφρονείς τον εαυτό σου. Σε ξέρουν απ'έξω κι ανακατωτά. Γνωρίζουν τις χειρότερες αδυναμίες σου, όπως θα έπρεπε να τις γνωρίζεις εσύ. Θα σου πω γιατί γελούν μαζί σου, ανθρωπάκο: επειδή σε παίρνω στα σοβαρά, πολύ στα σοβαρά. Το σκεπτικό σου πάντα χάνει την ουσία. Μου θυμίζεις δεινό σκοπευτή, που σκόπιμα χάνει το κέντρο του στόχου από καπρίτσιο. Διαφωνείς; Θα σου το αποδείξω. Αν η σκέψη σου επικεντρωνόταν στην ουσία, θα 'χες γίνει κύριος της ζωής σου από καιρό. Θα σου δώσω ένα παράδειγμα της σκέψης σου:

**«Για όλα φταίνει οι Εβραίοι», λες.
«Τι είναι ο Εβραίος;» σε ρωτώ.
«Κάποιος που στις φλέβες του κυλάει εβραϊκό αίμα», απαντάς.**

«Και πώς ξεχωρίζεις το εβραϊκό αίμα από το αίμα των άλλων;». Η ερώτηση σου προκαλεί σύγχυση. Μπερδεύεσαι, κομπιάζεις. Ύστερα λες:

«Εννοούσα ότι ανήκει στην εβραϊκή φυλή».

«Αν δεις ένα Γάλλο της Μεσογείου ή έναν Ιταλό δίπλα σ' έναν Εβραίο, θα τον ξεχωρίσεις;».

«Ε, όχι, για να είμαι ειλικρινής...».

«Τότε, λοιπόν, τι είναι ο Εβραίος; Το αίμα του δε διαφέρει από το αίμα των άλλων. Η εμφάνισή του δε διαφέρει από εκείνη ενός Γάλλου ή ενός Ιταλού. Και μια και το 'φερε η συζήτηση, έχεις δει Γερμανοεβραίους;».

«Μοιάζουν με τους Γερμανούς».

«Τι είναι ο Γερμανός;».

«Ο Γερμανός ανήκει στη βόρεια φυλή των Αρίων».

«Οι Ινδοί είναι Άριοι;».

«Ναι».

«Είναι ξανθοί;».

«Όχι».

«Βλέπεις; Δεν ξέρεις καν ποιος είναι ο Εβραίος και τι ο Γερμανός».

Τέτοιες κουταμάρες λες, ανθρωπάκο. Και με τέτοιες κουταμάρες συγκροτείς ένοπλες συμμορίες που σκοτώνουν δέκα εκατομμύρια ανθρώπους επειδή είναι Εβραίοι κι εσύ μην ξέρεις να μου πεις τι είναι ο Εβραίος. Να γιατί γελάνε μαζί σου. Να γιατί όποιος θέλει να κάνει κάτι σοβαρό σε αποφεύγει. Να γιατί είσαι χωμένος στον βούρκο μέχρι το λαιμό. Όταν αποκαλείς κάποιον «Εβραίο», αισθάνεσαι ανώτερος. Αισθάνεσαι ανώτερος, επειδή νιώθεις κατώτερος.

Βίλχελμ Ράιχ, Άκου ανθρωπάκο

Συνεργασία και συνδημιουργία

Αν θέλεις να λήγεις άνθρωπος

Αν θέλεις να λήγεις άνθρωπος
δε θα πάψεις ούτε στιγμή
ν' αγωνίζεσαι για την ειρήνη
και για το δίκαιο.

Θα βγεις στους δρόμους,
θα φωνάξεις, τα χείλια σου
θα ματώσουν απ' τις φωνές
το πρόσωπό σου θα ματώσει
από τις σφαίρες
—μα ούτε βήμα πίσω.

Κάθε κραυγή σου μια πετριά στα
τζάμια των πολεμοκάπηλων
Κάθε χειρονομία σου σα να
γκρεμίζει την αδικία.
Και πρόσεξε: μη ξεχαστείς ούτε
στιγμή.

Έτσι λίγο να θυμηθείς τα παιδικά
σου χρόνια,
αφήνεις χιλιάδες παιδιά να

κομματιάζονται
την ώρα που παίζουν ανύποπτα
στις πολιτείες.
Μια στιγμή αν κοιτάξεις το
ηλιοβασίλεμα,
αύριο οι άνθρωποι θα χάνονται
στη νύχτα του πολέμου.
Έτσι και σταματήσεις μια στιγμή να
ονειρευτείς,
εκατομμύρια ανθρώπινα όνειρα θα
γίνουν στάχτη
κάτω από τις οβίδες.
Δεν έχεις καιρό, δεν έχεις καιρό για
τον εαυτό σου,
αν θέλεις να λέγεσαι άνθρωπος.

Αν θέλεις να λέγεσαι άνθρωπος
μπορεί να χρειαστεί ν' αφήσεις τη
μάνα σου, την αγαπημένη
ή το παιδί σου.
Δε θα διστάσεις.
Θ' απαρνηθείς τη λάμπα σου και το
ψωμί σου.

Θ' απαρνηθείς τη βραδινή
ξεκούραση στο σπιτικό κατώφλι
για τον τραχύ δρόμο που πάει στο
αύριο.

Μπροστά σε τίποτα δε θα
δειλιάσεις κι ούτε θα φοβηθείς.
Το ξέρω, είναι όμορφο ν' ακούς μια
φουσαρμόνικα το βράδυ,
να κοιτάς έν' άστρο, να ονειρεύεσαι.
Είναι όμορφο σκυμμένος πάνω απ'
το κόκκινο στόμα της αγάπης σου
να την ακούς να σου λέει τα όνειρά
της για το μέλλον.
Μα εσύ πρέπει να τ' αποχαιρετήσεις
όλ' αυτά και να ξεκινήσεις
γιατί εσύ είσαι υπεύθυνος για όλες
τις φουσαρμόνικες του κόσμου,
για όλα τ' άστρα, για όλες τις
λάμπες και για όλα τα όνειρα,
αν θέλεις να λέγεσαι άνθρωπος.

Αν θέλεις να λέγεσαι άνθρωπος
μπορεί να χρειαστεί να σε κλείσουν

φυλακή για είκοσι ή
και περισσότερα χρόνια.
Μα εσύ και μες στη φυλακή θα
θυμάσαι πάντοτε την άνοιξη,
τη μάνα σου και τον κόσμο.
Εσύ και μες απ' το τετραγωνικό
μέτρο του κελιού σου
θα συνεχίσεις τον δρόμο σου πάνω
στη γη.
Κι όταν μες στην απέραντη σιωπή,
τη νύχτα,
θα χτυπάς τον τοίχο του κελιού σου
με το δάχτυλο,
απ' τ' άλλο μέρος του τοίχου θα
σου απαντάει η Ισπανία.
Εσύ, κι ας βλέπεις να περνάν
τα χρόνια σου και ν' ασπρίζουν
τα μαλλιά σου δε θα γερνάς.
Εσύ και μες στη φυλακή κάθε πρωί
θα ξημερώνεσαι πιο νέος,
αφού όλο και νέοι αγώνες
θ' αρχίζουνε στον κόσμο,
αν θέλεις να λέγεσαι άνθρωπος.

**Αν θέλεις να λήγεις άνθρωπος
θα πρέπει να μπορείς να πεθάνεις
ένα οποιοδήποτε πρωινό.
Αποβραδής στην απομόνωση θα
γράψεις ένα μεγάλο τρυφερό
γράμμα στη μάνα σου
Θα γράψεις στον τοίχο την
ημερομηνία, τ' αρχικά του
ονόματός σου και μια λέξη:
Ειρήνη
σα να 'γραφες όλη την ιστορία της
ζωής σου.
Να μπορείς να πεθάνεις ένα
οποιοδήποτε πρωινό,
να μπορείς να σταθείς μπροστά
στα έξη ντουφέκια
σα να στεκόσουνα μπροστά σ'
ολάκαιρο το μέλλον.
Να μπορείς, απάνω απ' την
ομοβροντία που σε σκοτώνει,**

εσύ ν' ακούς τα εκατομμύρια των
απλών ανθρώπων
που τραγουδώντας πολεμάνε για
την ειρήνη.

Αν θέλεις να λήγεις άνθρωπος.

Τάσος Λειβαδίτης,
Αν θέλεις να λήγεις άνθρωπος

ΙΔΕΕΣ ΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

 Ζωντανό γλυπτό: «Η ποικιλία
ως πλούτος».

 Τα κείμενά μου – οι θησαυροί
μου: Συλλογή κειμένων για το
ζήτημα της ετερότητας.

ΠΗΓΕΣ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

[Όλα τα μεταφρασμένα βιβλικά παραθέματα προέρχονται από τον ιστότοπο της Αμερικανικής Βιβλικής Εταιρείας, πηγή: el.bibles.org]

- ✿ Μου 'πες φεύγω μετανάστης -
Γράμματα στον Μακρυγιάννη
(1979), Στίχοι: Μάνος
Ελευθερίου, Μουσική: Ηλίας
Ανδριόπουλος
- ✿ Θανάσης Γιαλκέτσης, Πώς
γεννιέται η ξενοφοβία, εφημ.
Ελευθεροτυπία/5-7-2009
- ✿ Η φωνή του Ξένου, Στίχοι,
μουσική: Γιώργος Φραντζολάς
- ✿ Σάρα - Νέα Γη (1996), Στίχοι:
Νίνα Ναχμία, Μουσική: Νένα
Βενετσάνου

- ✿ **Niemöller, Martin, «First they came for the Socialists», Holocaust Encyclopedia, United States Holocaust Memorial Museum**
- ✿ **Παντελής Μπουκάλας, Το τερατώδες κοινό γνώρισμα, εφημ. Καθημερινή, 21-03-2015**
- ✿ **Νίκος Εγγονόπουλος, Στην κοιλάδα με τους ροδώνες, Ικαρος 1978**
- ✿ **Νορμπέρτο Μπόμπιο, Ορίζοντας τον φανατισμό, εφημ. Ελευθεροτυπία/4-9-2011**
- ✿ **Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος, Οι σκληροί καιροί. Η τραγωδία του εικοστού αιώνα, Οι Εκδόσεις των Φίλων⁹ 1993, σσ. 89-92**
- ✿ **Άσμα ασμάτων - Η μπαλάντα του Μαουτχάουζεν (1966),**

Ποίηση: Ιάκωβος Καμπανέλλης,
Μουσική: Μίκης Θεοδωράκης

- ✿ Αγίου Επιφανίου, «Δος μοι τούτον τον ξένον», Ιδιόμελον ποίημα της Μ. Παρασκευής, ΡG 41-43
- ✿ Κάλλιστος Ware, 'Επίσκοπος Διοκλείας, 'Ο 'Ορθόδοξος Δρόμος, Ίδρυμα Γουλανδρή - Χορν 1984
- ✿ Δημητρίου Γόνη, Ιεραποστολικοί αγώνες των αγίων Κυρίλλου και Μεθοδίου- Αποτίμηση της προσφοράς τους, <http://www.apostoliki-diakonia.gr>, 2012
- ✿ Ο Ιωάννης Χρυσόστομος για την κοινωνική αδικία, Ρ.Γ. 60,535-538

- ✿ **Φώτης Κόντογλου, Ο καπετάν-
Στέλιος κι ο Βασίφ-εφέντης, Το
Αϊβαλί η πατρίδα μου, Αστήρ
1957, σσ. 120-124**
- ✿ **Ψαλμός 136 - By the Rivers of
Babylon, Μουσική Boney M
(1978)**
- ✿ **Γρηγόριος Δ. Ζιάκας, Το Ισλάμ
ως θρησκεία, [http://www.
ecclesia.gr/greek/HolySynod/
committees/europe/ziakas_islam.
html](http://www.ecclesia.gr/greek/HolySynod/committees/europe/ziakas_islam.html)**
- ✿ **Αναστάσιος Γιαννουλάτος,
Ώψεις Ινδουισμού – Βουδισμού,
Αθήνα 1988**
- ✿ **Χιούστον Σμιθ, Οι Θρησκείες του
κόσμου, Γκοβόστης 1995**
- ✿ **Μιχάλης Παπαγιαννάκης,
Για μία πολυπολιτισμική
σύγχρονη κοινωνία, εφημ.**

Ελευθεροτυπία/31-12-2006

- ✿ Ο τρελός Θεός - Στροφή
(2009), Στίχοι, Μουσική: Νίκος
Πορτοκάλογλου
- ✿ Θανάσης Ν. Παπαθανασίου, Ο
Θεός μου ο αλλοδαπός, Ακρίτας
2002
- ✿ Μη με φωνάζεις «ξένο»,
ντοκυμαντέρ στο
πλαίσιο του Ευρωπαϊκού
Προγράμματος, Dialogue
Between New Citizens,[https://
mediavoxgalanakis.wordpress.
com/2010/11/26/](https://mediavoxgalanakis.wordpress.com/2010/11/26/)
- ✿ Βίλχελμ Ράιχ, Άκου ανθρωπάκο,
Γνώση 2012
- ✿ Τάσου Λειβαδίτη, «Αν θέλεις να
λέγεσαι άνθρωπος», Ποίηση 1,
1950-1966, Μετρονόμος 2015

ΠΗΓΕΣ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

σ. 82 Ο Καλός Σαμαρείτης, Βίνσεντ Βαν Γκόγκ, 1890, Kröller-Müller Museum, Otterlo, Ολλανδία

σ. 84 Μετανάστες, Βλάσης Κανιάρης, 1974

σ. 85 Περιστέρια εναντίον της μετανάστευσης, Banksy, Clacton-on-sea Essex, 2014

σ. 87 Zero, ταινία μικρού μήκους, Christopher Kezelos, 2010

σ. 88 Φιλιά εις τα παιδιά, ταινία-ντοκιμαντέρ, Βασίλης Λουλές, 2011

σ. 91 Η φιλοξενία των τριών αγγέλων από τον Αβραάμ, Μαρκ Σαγκάλ, 1931

- σ. 91 Η παραβολή του καλού
Σαμαρείτη, Αντώνιος Φίκος,
Αυγοτέμπερα σε χειροποίητο
ιαπωνικό χαρτί κολλημένο σε
ξύλο, 2013**
- σ. 92 Θρήνος, Κωνσταντίνος
Παρθένης, ελαιογραφία σε
μουσαμά, 1917**
- σ. 94 Ο Πύργος της Βαβέλ,
Σαλβαντόρ Νταλί, 1967**
- σ. 94 Πεντηκοστή, Ευαγγέλιο του
Ραμπουλά, 6ος αι., Λαυρεντιανή
Βιβλιοθήκη, Φλωρεντία**
- σ. 95 Κύριλλος και Μεθόδιος,**
- σ.98 Χορευτές και μουσικοί,
Αλγερία, 1910, φωτ. Jules
Gervais-Courtellemont, Αρχείο
Albert Kahn**

- σ. 99** Ινδουιστές προσκυνητές
βουτούν νερά του ποταμού
Γάγγη στην πόλη Μπενάρες ή
Βαρανάσι, Ινδία
- σ. 99 108** Βούδες, φωτ. Steve Mc
Curry
- σ. 101** Όχι, ευχαριστώ, Pavel
Kuchinsky
- σ. 102** Award Winning Cartoon - 10

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

4. Εμείς και οι «άλλοι»

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α').

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.